

Nikdo nechce veřejně PRÁT ŠPINAVÉ PRÁDLO

Výlučná, společná nebo střídavá. Různé formy porozvodové péče jsou minulostí. „O děti je zpravidla povinen a oprávněn pečovat každý z rodičů, soud pouze upravuje, v jakém režimu,“ vyjasňuje advokátka Věra Kovandová změny, které přináší novela občanského zákoníku. Na co dalšího se máme u soudu připravit?

Bez vás, tedy bez advokáta, se neobejde žádný rozvod? Pokud není rozvod sporný a manželé se dokážou na všem domluvit, přítomnost advokáta není nezbytně nutná. Ale i takovým párům bych doporučila vyhledat právní pomoc, a to hned na začátku. Advokát není jen od toho, aby klienty zastupoval v soudním sporu. Může jim vysvětlit, jaké jsou jejich možnosti nebo co očekávat. Lidé tak snadněji dospějí k dohodě a soudnímu sporu můžou úplně předejít. Advokát by měl klientům pomoci najít smírnou cestu, ještě než celý rozvodový proces vůbec začne. Někdy se totiž manželé zbytečně dohadují o věcech, o kterých později zjistí, že na ně ze zákona nemá nárok ani jeden z nich.

Začneme tím jednodušším, tedy rozvodem nesporným. Nastává v případě, že se partneři dohodli na rozdělení majetku a péči o děti, jejich manželství trvalo alespoň jeden rok a zároveň spolu už nežijí jako pár déle než šest měsíců. Za jak dlouho může být nesporný rozvod vyřízený?

Za zhruba dva až čtyři měsíce, záleží na vytíženosti konkrétního soudu. Na začátku roku vstoupila v účinnost rozvodová novela, která spojuje opatrovnické a rozvodové řízení. Dříve jeden soudce vyřešil péči o dítě a až následně se jiný soudce zabýval samotným rozvodem. Teď bude o obojím rozhodovat pouze jeden soudce a celý proces by tak mohl být rychlejší. Zároveň s účinností rozvodové novely odpadla podmínka šestiměsíční odluky. Už dříve to byla spíše formalita – soudy ani neměly možnost její splnění jakkoli přezkoumávat, jestliže spolu manželé nadále žili v jedné domácnosti, jenom už ne jako partneři.

Vysvětleme si přesně pojem společné jmění manželů. Co do něj spadá?

Zákon výslovně uvádí, že součástí společného jmění manželů je to, co nabyl jeden z manželů nebo oba dva za trvání manželství. Z toho pak stanovuje výjimky. Do společného jmění například nepatří to, co slouží pro osobní potřebu jednoho z manželů, co dostal jeden z nich darem nebo co nabyl v dědickém řízení. Nespádají tam ani nemovitosti,

které jeden z manželů vlastnil před uzavřením manželství. A v případě, že je za dobu trvání manželství prodal, utržené peníze jsou stále jenom jeho. Naopak součástí společného jmění jsou i dluhy převzaté během manželství.

Jak společné jmění upravuje předmanželská smlouva? Na základě předmanželské smlouvy se mohou snoubenci domluvit, jaký režim bude mít jejich majetek po svatbě. Předmanželskou smlouvou lze společné jmění zúžit i rozšířit. Snoubenci si mohou zvolit i režim oddělených jmění, kdy žádné společné jmění nevznikne a majetek bude každý nabývat sám. Příjmy budou striktně rozdělené a stejně tak i případné dluhy. Nebo můžou naopak předmanželskou smlouvou rozšířit společné jmění nad rámec zákona. Dostane se tak do něj kupříkladu byt, který patřil jednomu z nich a teď v něm budou společně vychovávat děti.

V souvislosti s rozvodem rodičů se skloňují především alimenty. Může ale nastat i situace, kdy jeden z bývalých partnerů platí výživné tomu druhému. V jakých případech?

Vyživovací povinnost mezi manžely v podstatě platí i během manželství, manželé mají ze zákona nárok na stejnou hmotnou a kulturní úroveň. Nemělo by docházet k tomu, že jeden si žije nad poměry a druhý přepočítává každou korunu. Nárok na výživné ale může vzniknout i po rozvodu. Maximálně však po dobu tří let nebo do uzavření nového manželství – a jen za určitých podmínek. Soud může určit výživné, když jeden z bývalých manželů není schopný žít se sám a ta neschopnost má původ v manželství nebo v souvislosti s ním a sám ji nezapříčinil. Může jít například o ženu, která se dlouho starala o děti a domácnost, čímž vy-

padla z pracovního procesu. Důvodem výživného může být ale i špatný zdravotní stav. Při rozhodování bere soud v potaz, jak dlouho rozvedené manželství trvalo a další specifické okolnosti.

Dopovíme si tedy i otázku výživného na děti. Jakým způsobem se vypočítává s ohledem na péči rodičů?

S rozvodovou novelou končí různé formy péče. Už se nerozděluje na výlučnou, společnou nebo střídavou. ➔

VĚRA KOVANDOVÁ

Je advokátkou specializující se zejména na rodinné a občanské právo a soudní spory. Vystudovala Právnickou fakultu UK, dále studovala ve Francii a Portugalsku, spolupracuje s advokátní kanceláří Drobíš & Novotný, advokáti s.r.o.

Je maminkou čtyřleté dcery, ve volném čase se věnuje hlavně rodině, dále cyklistice a lyžování.

Je jenom „péče“ a upravuje se pouze rozsah, v jakém se rodiče o dítě starají. Když se nedohodnou, že o děti budou stále pečovat společně bez dalších dodatků, určuje se, v jaké dny budou u koho. Strávený čas ale už nijak ne-nálepkuje, o děti je povinen a oprávněn pečovat každý z rodičů, pokud není zbaven rodičovské odpovědnosti, k čemuž dochází opravdu jen v závažných případech. Samotné výživné se pak vypočítává z příjmu rodičů. Existuje doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti, ze které soudy vycházejí. Je nutné zohlednit příjem rodiče, věk dítěte i počet potomků, k nimž má vyživovací povinnost. A samozřejmě se do toho promítá, kolik času, u koho dítě tráví, respektive jak o něj každý z rodičů pečuje.

Jestliže bychom si střídali péči o děti po týdnu, znamená to, že povinnost placení výživného odpadá?

V některých případech tomu tak být může, nicméně platí, že dítě má nárok na stejnou životní úroveň jako jeho rodiče. Při rovnoměrném rozložení péče je výživné vyměřeno tak, aby životní úroveň dítěte v průběhu měsíce nekolísala, mají-li ji rodiče výrazně jinou. Ze zákona platí, že dítě má nárok na výživné, dokud se není schopno žít samo. V praxi se tím většinou myslí ukončení studia. Vyživovací povinnost rozhodně nekončí dovršením plnoletosti.

Ještě poslední dotaz k výživnému – jak se ho můžu domáhat, pokud mi ho bývalý partner neposílá?

Pro další právní kroky je zásadní, aby už bylo stanovené soudem, abychom měli pravomocný rozsudek nebo soudem schválenou dohodu. Pak je možné podat návrh na výkon rozhodnutí k soudu nebo se výživného domáhat v exekučním řízení. Když podnikneme tyto kroky a nejsou úspěšné, lze žádat prostřednictvím úřadu práce, za specifických podmínek, příznání náhradního výživného. Jde o sociální dávku od státu, která by měla pokrýt aktuální výpadky, aby se pečující rodič v přechodném období nedostal do finančních problémů, respektive tato dávka je poskytována nezaopatřenému dítěti, kterému není povinnou osobou hrazeno stanovené výživné nebo je hrazeno pouze částečně. Dávku lze přiznat v maximální výši tři tisíce měsíčně a nejdéle po dobu sedmdesáti dvou výplat.

Jak se můžu bránit, když nedostávám děti podle domluvy?

Rozejdou-li se nesezdaní partneři a nemají žádné konflikty, k soudu ohledně péče o dítě nemusejí chodit vůbec. Jakmile by se ale chtěli něčeho domáhat, zase potřebují mít v ruce pravomocný rozsudek. Následně se můžou obrátit na OSPOD neboli Orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podnikne určité kroky. Další možností je soud, ten může

ukládat pořádkové pokuty, aby rodiče donutil plnit rozhodnutí. Může nařídit také setkání s odborníkem, který se pokusí celou situaci urovnat.

Jak dlouho se teoreticky může táhnout sporný rozvod? Existuje vůbec nějaký definitivní deadline?

Jestliže se bavíme o sporném rozvodu, kde mají manželé společně nezletilé děti, žádný deadline neexistuje. Proti rozhodnutí soudu se můžou odvolat a v těch nejhorších případech prosoudit dětem celé dětství, kdy dále budou dávat nové a nové návrhy na úpravu poměrů nezletilých dětí. Naštěstí k takhle komplikovaným případům v praxi tolik nedochází, protože i rozhádaní partneři nakonec situaci přehodnotí a chtějí jednat v zájmu dítěte. Takové konflikty by na něj měly velmi negativní dopad.

Kdo všechno do rozvodového procesu vstupuje?

V první řadě právní zástupci manželů, tedy jejich advokáti. Dále může soud nařídit setkání s mediátorem, který by měl přispět k urovnání sporů a uzavření dohody, a to v případech, kdy mají manželé společně nezletilé děti. Může tam vstoupit i OSPOD jakožto kolizní opatrovník, který je soudem ustanoven k hájení zájmů nezletilých dětí. Dřív býval u všech řízení, teď jenom u těch, kde by mohl být zájem dítěte ohrožen. Pokud se dělají znalecké posudky, jsou ustanoveni i soudní znalci, což zpravidla bývají kliničtí psychologové, psychiatři a další odborníci. A dále jsou výjimečné případy, kdy do řízení vstupuje i státní zástupce. Je-li rozvod smluvený, tedy nesporný, je situace značně jednodušší, zpravidla je to pouze samotný soudce, který v řízení rozhodne, za účasti právních zástupců.

Kdo hovoří s nezletilým dítětem? Může od určitého věku říct, se kterým rodičem chce trávit víc času?

Názor dítěte, se kterým rodičem by chtělo trávit víc času a kde by chtělo bydlet, by měli pracovníci OSPODu zjišťovat vždycky, pokud se rodiče nemůžou dohodnout. Na druhou stranu se ho nikdy nemůžou zeptat přímo a zatížit ho tak zodpovědným rozhodnutím. Můžou zjišťovat, jak se dítě v jakém prostředí cítí, nesmějí ale zazníť žádné suggestivní otázky, které by ho nutily vybrat jednoho rodiče. Odpovědi by pracovníci měli zároveň filtrovat vzhledem k jeho věku. Větší děti může soud předvolat i k rozvodovému řízení, kdy pohovor s nezletilým provede samotný soudce. To se bavíme zhruba o věku od dvanácti let.

Jaké důvody rozpadu manželství klienti nejčastěji uvádějí?

Soud už nezkoumá příčiny rozvratu manželství, jak tomu bývalo dřív. A ani rozvádějící se manželé většinou nemají zájem veřejně práť špinavé prádlo, zvlášť pokud došlo ke smluvenému rozvodu. Většinou uvádějí, že se odcizili, vytratila se komunikace, vzájemná náklonnost a v podstatě jenom vedle sebe žijí jako spolubydlíci. ■